

KURTTUMMADE SÕBER.

Väljaandja:
Lõuna-Eesti Kurttumma-
de Selts „Sõprus”, Tartus,
Vallikraavi 19.

Vastutav toimetaja:
A. Suik.
Tegevtoimetaja:
P. Jürgens.

ILMUB 1 KORD KUUS.

Nr. 1.

20. detsember 1934.

Jõuluõhtuks.

Külm talvine aeg on käes. Põhja tuuled toovad tormi, lund, sadu ja tuisiku. Valmivad vahel läbipeasemata lumehanged. Tormihoog viskab hoolimatalt rändurile valusaid lumekübeid ja rahet vastu silmi ja tuul vahel mõirgab sealjuures otsekui rõõmu tundes sellest, et saab sind üle puistata.

Niisugune on sageli meie talve, vahel ka jõuluõhtu, mil oleme harjunud kalleid jõulupühi pühitsema. See salapärane tund kesktalvel külmal ajal — kesk pimedust, öösel, mil õnnistuse allikad avanevad ja südant rõõmsalt laulma panevad, nagu inglikoovid kord taeva all rõõmsalt laulsid ja ütlesid: „Au olgu Jumalale kõrges, ja maa peal rahu, inimestest hea meel!”

Ja tõepoolest on see imelik küll. Kuigi väline olukord on karm ja külm, on ometigi meie süda seespidi soe ja meie kanname omas rinnas ja hinges rahu. Just jõulu soojust! Kui vaatame, siis näeme enamasti iga inimese silmades imelikku sära ning iga inimese südamed ja käed on lahti andma ja jagama. Igal pool vaatab sulle vastu teatud õnnistuse helk. Igalpool hõljub salapärane sõnum sellest, kes tuli külvama armastust ja valgust, soojust ja õnnistust.

Jõuluööl sündis suur ime; jõuluööl ilmus valgus; jõuluööl sai taevas ja maa ühendatud; jõuluööl sündis Jumala Poeg, võttis enesele meie liha ja vere ning sai inimeseks.

Jeesuse, Jumala Poja, sündimisega on Jumala arm, mis õnnistust saadab, ilmunud. Mis see tähendab — Jumala arm, mis õnnistust saadab? See on arm, mis õnnistust, peastmist toob. Pattude

ja üleastumiste pärast on kõik inimesed igavest hukatust ära teeninud. Ei ole ühtegi inimest, kes õige oleks. Meie patt ja süü on nii suur, et meie ise seda heaks ei suuda teha. Meie peame nii paratamata hukka minema. Aga Jumal, kelle vastu meie oleme eksinud, ei ole meid unustanud, vaid on meile Peastja saatnud, kes meid selle läbi peastis, et ta maailma tuli, inimeseks sai, ja meie eest karistust kandis, nii et meie võime vabad olla. Kui südametunnistus ärkab, kui inimene patu vaevas on, kui ta Jumala palet otsib, siis ta tunneb, kui jõuetu ta on, siis ta tunneb, et tal ei ole õigust Jumala ette astuda. Kui ta siis kuuleb, et Jumal kõik meie patud on Jeesuse peale pannud, siis tõuseb lootus tema südames. See Jeesus on ilmunud. Ta tuli siia maailma, ta kuulutas seda inimestele, et ta neid peastab. Rõõmusõnum Peastjast tungib südamesse, leiab uskumist ja inimene elab omas südames läbi, et Jeesus ka teda on peastnud. Usus võtame seda vastu.

Jõululaps Jeesus, Ta on tänapäevgi surijale troostiks, leinajale rahuingliks, vaevatule valguseks ja patustele ärapeastjaks.

Aga igatseda ja Teda paluda ei saa keegi, kellel usku Temasse ei ole! On sul usku ja igatsust, siis märkad omaski elus, kuidas Tema kaasabil vaiki südames valu, kustub ja kaob kibeus ning asub asemele rõõm.

Selles mõttes olgu õnnistatud käesoleva aasta jõulupühad meile kõigile, et nad süütaks meie südames igatsust helisema tõelise rõõmu järele, mille toojaks on jõulupühad.

Samas vaimus edasi!

Viimastel aastatel on Eesti kurttummade koondumine teinud suuri edusamme. Kui meil 1930. a. Eestis oli ainult 2 kurttummade seltsi, nimelt Tallinnas (asut. 1922) ja Pärnus (asut. 1925), siis käesoleva aasta lõpuks seltside arv on kasvanud 5-le. Juure on tulnud seltsid Tartus (1931), Narvas (1932) ja Saaremaal (Kuresaares 1933). Veel rõõmutavam asjaolu on see, et tänavu sai teoks ammuigatsetud kurttummade seltside liit, millele alus pandi 26. augustil Tartus

peetud II. Ülemaalisel Kurttummade Kongressil.

Kõik ülaltoodu suunab sinnapoole, et ka Eesti kurttummad on lõpuks sellele arusaamisele jõudnud, et ühinemises on jõud. Soovida jääb vaid seda, et Eesti kurttummad, olles kord käed adra külge pannud, enam poolele teele peatuma ei jääks, vaid samas vaimus ikka edasirühiks sihi poole, milleks on Eesti kurttummade täiesti ü h i n e p e r e, kus valitseb ü k s m e e l.

A. Suik.

Riigi Kurttummadekooli elust.

Eestis teotseb käesoleval ajal ainult üks kurttummade õppe- ja kasvatusasutis. Kool asub looduslikult kaunis Porkunis, 7 km Tamsalu jaamast. Kooli kasutada on Porkuni loss, mis mahutab eneses klassiruumid, õpilaste internaadi-, söögi- ja teised kõrvalruumid. Peahoones, s. o. lossis, on ka koolijuhataja ja nelja õppejõu elukorterid. Peale lossi on õpetajate ja teenijate elukorteriteks, kooli töökodadeks ja teisteks tarveteks koolil kasutada rida kõrvalhooneid.

Riigi Kurttummadekoolis õpib käesoleval kooliaastal 105 last 14 õppejõu juhatusel. Koolil on 10 klassi. Kooli sisseastujaid on igal aastal rohkesti, nõnda et järgnevak kooliaastaks vastuvõetavad õpilased määratakse kindlaks juba kevadel. Lastevanematel tuleks seepärast oma laste kooli paigutamiseks aegsasti samme astuda.

Kooli peasihiks on õpetada kurttumme häälega rääkima. Paralleelselt rääkimise-õpetusega harjutatakse teiste inimeste kõne suu pealt äravaatamist. Käsi-käes keele omandamisega antakse õpilas-

tele teadmusi ja oskusi kõigis algkooli ainetes, välja arvatud laulmine. Pakutavate teadmuste ja oskuste valikul on mõõdupuuks nende tegelik tarvitatus ja eluline tähtsus.

Tööõpetuse alal püüab kool oma õpilastele pakkuda nii palju kui seda lubab laste vanadus ja koolis viibimise aeg. Tööõpetust on kaks tundi päevas. Kevadel ja sügisel on kõik lapsed tööl kooliaias kui ka põllul. Talvel õpivad poeg-lapsed töökodades puu- ja kingsepatööd. Sepakojas õpetatakse rauatööd. Tütarlastel on naiskäsitöö. Peale selle teevad õpilased mitmesuguseid majapidamistööid. Tööõpetuse sihiks on, peale vajalikkude praktiliste teadmuste ja oskuste omandamise, äratada õpilastes armastust töö enese vastu.

Kooli kursus kestab 8 aastat. Selle aja jooksul suudab õpilane nõnda palju keeleoskust omandada, et ta kaaskodanikkudega võib mõtteid vahetada. Ta on üldsusele tagasi võidetud. Ta võib olla ühiskonnale kasulikuks liikmeks.

R. Summer.

Segadus jõuluringiga.

Valter Maru vandus. Oli jõulu-
laupäev. Lähenesid kiirel sammul aasta
suurimad pühad, ja nagu kiuste — just
täna tal algas nohu, juba mitmendat
korda sel sügisel.

Ta sammus kontorist koju ja kõlitas
oma korteri ukse taga. Naine ruttas
avama. Kojast kostus pikk rida aevastusi.

„Mees, kallis,“ hüüdis Marie ust
avades. „Kui kuulsin õieti, on sul juba
jälle nohu...“

„Kuulsid seda, mis kuulda oli. Sul
on õigus — mul on nohu. Jõulupühad
on tervelt nässus.“

„Ära's võta kohe asja nii süngelt,“
lohotas Marie. „Pealegi, Valdi, on meil
nii palju tegemist. Arvan, et võiksid
mõelda, mida kinkida tädi Annale. Tema
kink toodi umbes poole tunni eest.“

Mees vajus üllatunult toolile.

„Kas tõesti? Anna saatis meile kingi?
Nähtavasti on südametunnistus viimaks
ometi piinama hakanud ka seda vana
ihnuskoid.“

Marie viis mehe kaasa söögituppa
ja osutas laualseisvale pakile.

„Seal see ongi.“

Ja siis ruttas tagasi kööki, et võimalikult
kiiresti valmistada mehele klaas
sooja punshi.

„Valteril on nohu,“ teatas ta köögis
abiksolevale kojanaisele. „See on tõi,
mida tuleb surmata idus.“

Mida Valter Maru iganes tegi, seda ta
tegi korralikult. Nii ta nüüdki, selle
asemel, et lõigata lahti nõõrid, avas
kannatlikult kõik sõlmed ja võttis paberi
seest välja tädi Anna kingituse. Väike,
miniatüürne kummutike! Valter aevastas
veel kord. Samal silmapilgul astus
tuppa naine, käes aurav punshiklaas.

„Sa suur Jumal!“ hüüdis ta üllatunult.

„See on täitsa tema moodi,“ vastas
Valter. „Hindki on juures. Ära ütle
midagi, väike loguski on maksnud oma
viis krooni.“

„Nii palju?“ kahtles Marie. „Kingituid
hobusele ei tohi küll vaadata suhu,
kingit see on tõesti liig. Laste mänguasi!
Aga tead mis — vast leidub midagi kummuti
laegastes?“

Ta avas kõik, väljaarvatud kaks alu-
mist, kuid üheski neis polnud midagi,
ja ta lükkas kummuti pahaselt eemale.

„Önn veel,“ pomises tema mees, „et
me pole ise midagi saatnud tädi Annale.
Oleksime nüüd kahetsenud seda surmani.
Mis aga hakkame peale selle riistapuuga?
Mina seda siin küll enam näha ei taha.“

Marie oli saanud idee.

„Tead, Valdi, saadame selle onupoeg
Karlile. Mäletad, arvasime ühel päeval
alles hiljuti veel, et ta vast ehk saadab
meile midagi.“

Valter aevastas ja rüüpas paar lonksu
punshi.

„Tore, Marie,“ nõustus ta. „Siis aga
peaksime selle saatma kohe, muidu ei jõua
see enam üldse õigeks ajaks sinna.“

„Õigeks ajaks? Mis sa sellega tahad
öelda?“

„Vaid seda, et Karl muidu ei jõua
meile enam midagi vastu saata.“

„Õige! Laseme kojamehe tütre sellega
kohe teele asuda.“

Kõik läks ruttu ning vaevata. Väike
kummut mässiti uuesti paberisse, nõõr
seoti jällegi ümber, kirjutati peale aadress,
ja kümme minutit hiljem kojamehe tütar
oli Karli poole teel abielupaari Maru'de
jõuluringiga. Tüdruk jõudis aga vaevalt
mõni samm majast eemale, kui tuli vastu
kirjakandja. Mees helistas ukse taga,
andis ära kirja, sai oma väikese jootraha,
ega osanud aimatagi, et tema poolt toodud
kiri tekitab nii palju ärevust.

„Siin on kiri tädi Annalt,“ hüüdis
Marie mehe juure hüpatas. — „Kiri. Vaatame,
mis selles seisab —“

Ta rebis puruks ümbriku ja luges
siis, esmalt tasa, hiljem valjusti:

„— — — kingitus on muidugi lihtne,
Valter, vähemalt välimuse järele otsustades.
Kui aga avad alumise vasakpoolse laeka,
siis leiad sealt midagi väärtuslikku
sinule kui ka sinu abikaasale. Loodan,
et võid seda eluaeg tarvitada. Sinu
tädi Anna.“

Valter punastas ning kahvatas vaheldumisi
ja aevastas imepeene häälega. Tema naine
polnud sugugi väiksemas ärevuses.

„Kas sa's laegastesse ei vaadanudki?“ hüüdis Valter.

„Vaatasin küll,“ vastas Marie alitudes, „kuid alumised kaks jätsin puutumata.“

„Nagu naised ikka. Ühtki asja te ei suuda teha põhjalikult.“

„Ära'nd riidle, Valter, täna on ju jõuluõhtu. Ja pealegi — miks ei vaadanud sa's ise?“

„Mina? Miks mina's just vaatama pidin?“

„Sellepärast, et see oli adresseeritud sinule.“

See tabav väide tegi mehe mõneks minutiks keeletuks. Ta otsmik läks sügavasti kortsu, mis näitas, et ta vaevas oma peaju raske mõtlemisega.

„Nüüd tean, mis teha,“ ütles ta siis. „Lähem Karli juure ja toon kummuti tagasi.“

„Arvad sa, et see läheb nii libedasti?“

„Miks mitte? Pea ikka meeles, et siin võib olla kaalul mõni kallis sõrmus ehk midagi muud selletaolist. Eit on lõpuks ometi tulnud mõistlikele mõtetele ja oleksin eesel, kui —“

„Aga Karl? Ainus pääsetee oleks, kui ostad mingi eseme ja ütled talle, et kogemata vahetasid ära pakid. Pead aga kiirustama.“

„Nohu ja kõige muuga?“

„Nohuga või ilma, tee täpsalt, kuidas soovid.“

„Aga mis ma's siis Karlile ostan?“
Naine mõtles viivu.

„Osta lihvitud pudel tema tualett-laua jaoks. Alles hiljuti ta kõneles siin-olles, et kavatseb enesele seda osta.“

„Kuid see maksab raha, Marie, tervelt kaheksa krooni...“

„Seda'nd küll, kuid mõtle, et kummutist, võib-olla, leiame kümme korda rohkem.“

Valter sööstis püsti, tühjendas punshiklaasi, aevastas veel kord, riietus kiiresti ning väljus.

Küll on jõululaupäeval palju ostjaid! Kestis tervelt kakskümmend minutit, kuni Valter jõudis ukse juurest tungida äri letini. Soovitud pudel oli tal nüüd peagi käes. Möödus veel kümme minutit ja ta oligi Karli juures. Ta ei võtnud seljast palitutki, vaid ulatas onupojale paki ja ütles lõõtsutades:

„Astusin möödaminnes sisse, Karl, et soovida sulle häid pühi. Muretseksime Mariega sulle väikse kingi, ole lahke!“

Onupoeg Karl näis väga üllatatud.

„Aga,“ ütles ta, „aga ma sain ju ba...“

„Tean,“ katkestas Valter. „Marie pakkis sinu jaoks sisse hoopis vale asja. Naersime mõlemad, kui märkasime seda, ja nüüd tulin siia, et viga parandada. Väike kummut oli määratud teisele, ja sellepärast...“

„Minagi alguses tõesti ei taibanud, milles asi seisab,“ ütles Karl, kellel nähtavasti oli väga piinlik, „kuna ma aga kummutit ei vajanud — väikest peret mul ju pole — siis saatsin selle minema... Jah, nii see läks. Alles vähe aja eest.“

Valter näis äkki soolasambana.

„No see on vast alles nali! See on vast nali! Ja kummut oli määratud tädi Annale...“

Onupoeg pidas end nüüd äärmiselt imelikult ülal: tõusis püsti, istus, tõusis uuesti üles, haaras mõlema käega kõhu ümbert ja puhkes naerma.

„Ha-ha-ha! On see tõesti vast nali! Saatsin ju kummuti tädi Annale. Võid enesele tõesti õnne soovida, sul veab ju hiigla moodi!“

Valteri näost ei paistnud küll sugugi, nagu oleks ta õnnelik olnud. Mõtted ta peas ristlesid sihitult sinna-tänna. Mis võis tädi Anna küll öelda, saades tagasi oma kummuti? Ja pealegi Karli! Ainult mõtegi, et selle alumises laekas võis olla peidetud väike varandus, tikkus tegema hulluks. Oh Jumal küll!

„Saatsin kummuti ekspressiga, ja kohal ta võib olla seal hiljemalt tunni aja pärast,“ jatkas Karl. „Seda igatahes pole karta, et see ei jõua sinna õigeaks ajaks. Pead talle omalt poolt vist saatma midagi muud, kas või kaasasoleva paki...“

Valter tõstis käesoleva pakikese kõrgemale. „See oleks vanamoorile liig suur rõõm,“ ütles ta. „Sa ei teagi, mul on siin paberis lihvitud klaasist pudel... Jäta see omale. Võid ka selle edasi saata, kingiks mõnele teisele sinu sõbrale. Oled selle peale ju nii väle...“

Lõpetanud oma mürgise kõne, Valter tegi erakordselt sügava kummarduse ning ruttas ukse poole. See sulges ta

järele tumeda prahvatusega. Ja siis ta seisis tänaval väga segaste tunnetega.

Mis ta nüüd's pidi tegema? Jah, mis? Marie pidi teda aitama. Naiste kavalus ületab ju sageli meeste mõistuse...

„Ei tea tõesti, kas terve selle jandi üle naerda või nutta,“ ütles Marie, kuuldud, kuidas lood olid.

„Raske on enesele niisugust kaabakat kujutledagi,“ kurtis Valter. „Meie saatsime talle jõulukingi ja tema — saadab selle otsekohe edasi. Milline tänamatu lollpea!“

Marie naeris.

„Aga ise tegime ju samuti, Valter. Asja õieti võttes, oleme meiegi tänamatud lollpead.“

„Sina küll, aga mitte mina. Minu teada oled sina see, kes jättis kummuti alumised laekad avamata.“

Marie eelistas vaikida.

„Sa's ei taipu ikka veel, mis me sinu hooletuse läbi kaotasime?“ jätkas Valter. „Tädi Anna on nähtavasti määranud meid oma pärijaiks ja väikese kummuti laekas ta tahtis saata meile nüüd väikese osa oma suurest varandusest... Seisukord on sarnane, et mine kas või hulluks. Kui mina oleksin avanud kummuti laekad...“

Marie tõusis otsustavalt püsti.

„Küllalt kurtmisest. Arvan, võiksid võtta auto ja sõita tädi Anna poole. Sa ei astu aga tema juure sisse, vaid jääd maja ette ootama. Ja kui siis ekspress tuleb pruuni pakiga, milles asub kummut, võtad selle oma hoole alla, öeldes, et oled parajasti tädi Anna poole minemas, ja nii edasi. Saad aru, mis ma mõtlen?“

Valter noogutas.

„Ega's ma põle mõni naine, et mitu korda seletama peab. Kuid mul peaks ju siis kaasas olema ka mõni kingitus. Mis ma's nüüd pean ostma?“

Küsimusele oli võrdlemisi raske vastata.

„Kuidas oleks, kui ostaksid hõbe suhkrutoosi? See maksab umbes kakskümmend krooni...“

„Kakskümmend krooni,“ hädaldas Valter.

„Mõtles aga, millised varandused võime leida väikesest kummutist...“

Valter mõtles. Ja tulemus oli see, et ta jällegi ajas selga palitu, väljus ma-

jast ja astus kullasepa ärisse. Suhkrutoos maksis kakskümmend-kolm krooni... Armas Jumal! Võtaks pagan seda kuramuse Karli...

Tol pärastlõunal Valter Maru nägi, et ekspressid pole sugugi nii kiired mehed, nagu harilikult arvatakse. Ta pidi ootama kaks tundi, kuni lõpuks ilmus nähtavale punase mütsiga mees, pruun pakk kaenla all. Ekspress astus kotta ja hakkas uurima üüriliste nimetahvelt. Valter ruttas talle kiiresti järele ja alustas juttu:

„Kas preili Maru juure?“ küsis ta. „See on vast suurepärane. Lähen ise just tema poole. Võin ju ühtlasi ka teie paki kaasa võtta ja temale üle anda.“

„Aga...“ vaidles ekspress, kes igat-ses saada jootraha.

Valter taipas, mis siin teha tuli. Ta võttis taskust kaks kahekümne viie sendilist ja ulatas need mehele.

„Pea niiski tulema härraga ühes ja nägema, et ta tõesti ikka preili Maru uksest sisse läheb,“ sõnas kohusetruu ekspress. „Ega tea ju kunagi, missuguse sulgi otsa nüüdsel ajal võib sattuda.“

Polnud midagi parata. Valter sammus ühes ekspressiga kolmandale korrale, kus peatas tädi Anna ukse ees. Ekspress veendus, et Valter ikka tõesti preili Maru uksest sisse astus ja läks siis ära.

Tädi Anna rõõmustas väga venna-poja tuleku üle ja ta heameel suurenes veelgi, kui nägi hinnalist suhkrutoosi.

„Aga armas Valter, teed enesele ju pööraseid kulusid!“ hüüdis ta käsi kokku lüües. „Saatsin omaltpoolt sulle ka väikese kingituse — kas oled selle juba kätte saanud?“

Valter eitas. Ta oli nimelt pruuni paki peitnud eeskotta, vihmarvarjude vahele. Seni ta ei olla jõudnud veel koju minna, valetas ta. Ning siis ta jättis kiiresti jumalaga. Marie ootavat.

„Muidugi,“ nõustus tädi. „Ja kui see, mille leiad minu kingituse alumisest laekast, otsa lõpeb, siis teata mulle. Küll muretsen sulle jälle lisa.“

See on vägagi lootustäratav, mõtles Valter. Rõõmus nagu laps jooksis ta trepist alla. Või ta muretsseb lisa? Raha muidugi? Hm — see oli ju jumalik! Issanda õnn, et kõik läks nii hästi! Aga maksma oli see läinud tubli summa.

Poole tunni pärast koju jõudes, ta nägi, et kõik ettevalmistused jõuluõhtuks olid juba tehtud. Äkki rabas teda mõte — kuhu's oli jäänud nohu? See oli jäljetult kadunud juba Karli juurest lahkudes. Isegi tore, kui see oli hakanud külge tolele neetud lollpeale.

Võidurõõmsalt ta ulatas pruuni paki Mariele.

„Said sellega hakkama?“ küsis naine.

„Loomulikult,“ vastas Valter iseteadvalt.

Ja siis ta avas paki. Sel korral ta ei harutanud lahti sõlmi, vaid lõikas kiiresti läbi nõõrid. Väike kummut seisis seal, ilus ning paljutootav. Alumises vasakus laekas oli tükk kirjapaberit. Valter võttis selle ja luges:

„Armas vennapoeg! Iga inimese kallim vara on tema tervis. Oled juba sügisest saadik kannatanud tugevat nohu. Siin on rohu nimi, mis sama vana, nagu ma ise. See aitab kindlasti. Su nohu kaob ja sa võid jälle tunda rõõmu elust. Sind armastav tädi.“

„Mõtlen...“ alustas Valter.

„Mina mõtlen sedasama,“ ütles Marie.

„See neetud määre on mulle kingitustena maksnud kolmkümmendiks krooni, peale selle autosõit ja jootraha ekspressile. Häid pühi...“

Ta kuulis seljataga naeru ja pöördus.

Marie oli varjanud nägu padjaga, püüdes varjata naeru. Kuid ta naeris siiski. Oli võimatu tõsiseks jääda. Valter püüdis küll, kuid ta ei suutnud. Temaagi puhkes naerma. Varsti see polnud enam naer, vaid mõirgamine. Ja Marie pidi peaaegu lämbuma. Kojanaine pistis pea köögiukse vahelt tuppa ja vaatas imestanult. Laual seisis väike kummut. Oli selles siis midagi naljakat?

„Hüva,“ ütles Valter, kui ta lõpuks naerust niikaugele toibus, et jälle kõnelda suutis. „Mis me's nüüd peale hakkame?“

„Palume tädi ja Karli homseks meile lõunale,“ vastas Marie läbi naerust tekkinud pisarate. „Saame seltsis kord tublisti naerda.“

Ja naerda said nad tõesti rohkem kui arvasid.

India Room.

Mida Room on katoliiklasele ja Mekka muhameedlasele, seda on püha Gangesi kaldal asuv Benares hindule. Kes selle linna müüride vahel sureb, olgu ta siis ka kristlane või muhameedlane, rändab otsekohe „kailasi“ — hindu paradiisi ja vabaneb kõigist pattest. Sellepärast rändavad maailma kõigist osadest India tõugu rahvad, rikkad ja vaesed, mõrtsukad ja kerjused Benaressi. Palverändamise ajal asub Gangesi jõe kaldal laagris 50.000 inimest. Kahetuhandel templil ja 7-tuhandel palvemajal selles linnas on kõigil omaette kogudus; sest Benares on Shiiva austamise keskpunkt ja sellele jumalusele on pühendatud suurem osa templeist. Templi uste ees istuvad ristipandud jalgul fakiirid täiesti alasti ja tuhahunnikud peas ja on sarnased oma liikumatuse kivikujudele.

Oma keha piinamine metsikumal kombel on hindu arvates abinõuks, mis avab tee paradiisi, igavesesse õndsusesse. Keegi hindu oli annud pühaliku tötutuse veereda maad mööda Ramesvarast, Lõu-

na-Indiast, Benaressi. Need linnad on üksteisest umbes 3.200 klm. kaugusel. Piinasuurendamiseks oli usuhullustaja oma põskedest kahvli läbi torganud. Kord Benaresi jõudes on talle igavene õndsus mitmekordselt kindlustatud!

Puu ja kivi ebajumalate hulk, mis ehib Benaresi tänavaid, on otse kirjeldamata suur. Ühe Inglise statistika järele pidavat neid seal olema 500.000, hindude eneste ütluse järele aga üle miljoni.

Linnas ringi jalutades paistab, nagu ei tarvitaks sealsed elanikud üldse toitu, sest üheski poes pole näha midagi söögi-poolist, selle vastu aga on nad üle kuhjatud kroonidega, kettidega, amulettega, pesemisnõudega jne.

Alasti on mehed, kes tulevad jõest pesemast, poolpaljad on naised, kes lähevad alla Gangesi kaldale, alasti on lapsed, preestrid ja fakiirid. Keset seda inimeste kihinat-kahinat sammuvad aeglaselt ja rahulikult pühad loomad templetest koju. Igal pool kisa ja palved. Inimesed visklevad langetõve krampides,

hullumeelsed vehklevad, nende kisa ühineb haigete hulgamisega ja preestrite valju häälega. Kogu Benares on kui nõiakatal. Ja nagu poleks kärast maapinnal küllalt, kraaksuvad õhus varesed ja raisakullid. Ka neid näib vallanud olevat mingi hullustus. Kalkutta, Bombay, Madras, pühad linnad, kahvatavad nende etenduste kõrval, mis sünnivad Benaresis, kus usuhullustused märatsuseni lähevad. Kell 5 õhtul Gangesi kaldal. Tänavad, mis jõe kaldale viivad, on täidetud rahvast, kes tõttab suplema. Lärmitsevad ahvid, karjuvad papagoid, kraaksuvad raisakullid, tuhanded tuvikesed kudrutavad. Gongilöögid, kellaheledad, templimuusika, rongikäigu fanfaaride kõlinad ühinevad inimhulga kisa ja lauluga ja muudavad jõekalda nõiaoruks. Pikkamisi ujub suur Shiiva parv „Bodegis“ jumala hiigla kujuga kollasest siidist baldahiini all keset jõge. Parve eesotsas seisab valgeis riideis brahmiin ülestõstetud kätega, kes karjudes maha väntab 370 jumaluse nime. Veelt, rõdudelt, tänavailt vastab tuhandepealine hulk metsiku kisaga: „kailas, kailas!“ Kolme kilomeetri pikkusel maaalal mõlemal kal-

dail tõusevad veest graniittrepid, kaetud kirjuvärviliste varjudega, mille all Brahma preestrid peavad jumalateenistust. Kõrgeil kaldatänavail tõuseb esile kõiki stiile esitav arhitektuur, vägevamad ja rikkamad maharadshad peavad uhkuseks ehitada sinna omi suvilaid. Seal on kõik segi paisatud, paviljonid, kuplid, kellatornid, rõdud, püramiidid, obeliskid, pagoodid ja ohvrialtarid. Teised templid ja kioskid on sammastele või kividele veepinnale ehitatud. Mõningad neist ehitusist, nagu Nepali, Induse ja Nevah radshade omad, on tõelised paleed, mis veest esile kerkivad, nagu marmorsaared. Kolm aastatuhandet on siia kuhjunud kiva ja marmorit ja keegi ei julge liigutada sealt ühtki kivi. Sest iga kivi on püha, ja varisenud ehitust katsutakse parandamise ja kohendamise teel alal hoida.

Kollaselt veelt rändab vaatleja naiste alasti ilule, kes seal suplevad, tornidelt, kus puhkavad pühad — luukereks kuuvanud fakiirele, brahmiinelt — pühadele lehmadele, ahvidelt — patukahetsejaile ja bajadeerele, kes müüvad oma armastust ja keha.

Ajaarvamise masin.

Kalendri ajalugu.

Kurttumme huvitab ehk küsimus, kust ja kuidas on tekkinud kalender, mille järele meie määrame aastaid, kuid ja päevi. Katsume seda siin lühidalt vastata.

Vanad roomlased märkisid iga kuu esimese päeva nimega „calendae“, millist sõnast tuleb meie praeguse kalendri nimetus. Ajaarvamine on tuttav kõikide rahvaste juures, nii kaugele kui ulatavad teated ja ajaloolised allikad. Kõige lähedam ajamõõt, mida kasutasid inimesed, oli korduv päikese tõus ja loojenemine, tähendab — päev. See on nii siis kõikidel rahvastel ühesugune, ainult päeva algus on erisugune. Paabelis algas päev päikese tõusuga, vanuil kreeklasil, juutel ja islami poolehoidjail päikese loojenemisega. Roomlasil algas päev keskööga ja neilt omasid selle ajaarvamise ka kristlased, kuna astronoomid (täheteadlased) päeva alguseks peavad keskpäeva.

Et aga päev on liig lühike ajavahe- mik, et selle abil määrata pikemaid ajajärke, siis tekkis vajadus ühendada päevi suuremaks üksuseks. Nii nagu päikese loojenemine oli teguriks päeva moodustamisel, nii tekitas noor- ja täiskuu vaatlemine mõtte, kasutada nende vaheaega pikemaks ajaarvamise üksuseks. Kuu vaatlemised näitasid, et ühest noorkuust teiseni möödus umbes $29\frac{1}{2}$ päeva, millest tekkiski mõiste: kuu. Kuid ka see ajamööduüksus osutus liig lühikeseks. Looduse korrapärase muutumise järgimine, millel oli suur tähtsus põllumajandusele vilja külvamise ja lõikuse mõttes, viis selleni, et päikese mõjul tekkinud ajajärgud valiti kõrgemaks ajaarvamise mõõduks ja nii sündis — a a s t a.

Noorkuu 12-me kordne jälletulek sellee aja jooksul oli põhjuseks, et aasta jaotati 12-ks kuuks. Sel teel tekkis n. n. k u u a a s t a, mis koosnes $29\frac{1}{2} \times 12 = 354$ päevast. Pikkamisi jõuti aga arusaamisele, et see kuuasta ei ühtinud päikese

omaga, mis andis põhjust täpsemaile vaatlemisile ja arutamisele.

Muiste arvasid pea kõik rahvad aega kuuaasta järele, nii vanad egiptlased, kreeklased ja roomlased. Kreeklaste juures oli S o l o n, 594 a. e. Kr., kes maksma pani kuuaasta 12 kuuga ja vahelduvalt 29 ja 30 päevaga. Et seda päikesega kokku kõlastada, lisati iga 2-he ja 3-e aasta pärast üks kuu juure. Roomlaste juures võttis R o m u l u s albaanlastelt üle aasta, mis alguses koosnes 10-st kuust: Martius, Aprilis, Maius, Junius, Quintilis (juuli), Sextilis (august), September, Oktober, November ja Dezember. Alles N u m a lisas juure 2 kuud — Januar ja Februar.

Esimesed, kes täpselt kindlaks määrasid päikese aasta, olid Egiptuse preestrid, kes umbes 1300 a. e. Kr. Siiriuse vaatlemise läbi kaunis täpselt tarvitusele võtsid $364\frac{1}{4}$ päevase aasta. See on n. n. t ä h e a a s t a ajajärk, mil maakera tagasi pöörab oma ringteel teatud punkti, ja päikene maa suhtes võtab endise seisukoha sama kinnistähe juures. See aastaarvamine on muidugi kõige täpsem. Kalendris on aga arvestatud n. n. t r o o p i l i s e aastaga, s. o. ajavahega, mil päike kevadpunktist läbi läheb ja sinna jälle tagasi jõuab. Kuu ja teiste planeedi mõjumisel pole see kevadpunkt kuigi täpne maakera ringteel, olgugi, et vahe on äärmiselt väike. 10.640 aasta jooksul kõigub see ühe minuti vahel. Astronoomia on väljaarvanud, et troopiline aasta 3040 a. e. Kr. saavutas oma pikema kestvuse — 365 päeva, 5 tundi ja $49\frac{1}{2}$ min. Aastal 7600 p. Kr. on aasta kõige lühem — 365 päeva 5 tundi 48 min.

Juudi- ja islamiusulised jäid püsima aga eelnimetatud kuuaasta (354 p.) juure. Selle järele on olemas neli tähtsamat kalendrit: Juudi, Mohammedi, Julianuse ja Gregorianuse. Et juutide kuuaasta 354 päevaga on liig lühike, peab seal vahet täitma lisaaasta. See sünnib sel teel, et kalendris 19 aasta kestel 12 aastat on 12 kuulised ja 7 liigaastat 13 kuulised, nii et iga 19 aasta jooksul aeg päikeseaastaga võrrandatakse. Praegune juudi kalender on kokku seatud rabbi S a m u e l i poolt, kes 338 a. p. Kr. elas Sora linnas Araabias. Peale kuude on juudi kalendris nädalad, mis koosnevad 7 päevast. Päev on 24 tundi, tund 1080 osa ja üks sarnane osa (schlak)

78 silmapilku. Muidugi tarvitatakse seda kalendrit ainult usupühade arvamisel, muidu on tarvitusel üldine ajaarvamine. Oma ajaarvamist algasid juudid juba VI. aastasajal e. Kr. maailma loomisega, mis nende usu järele sündis 3761 a. e. Kr. Nii näiteks on ristiusu 1935. aasta juudiusu järele 5695. aasta (384-päevane liigaasta).

Kuuaasta on omane ka mohammedlastele. Ka Islami usu pooldajail algab päev nagu juutelgi päikeseloojenemisega ja nädalas on 7 päeva. Kuid mohammedlasted ei sea kuuaastat päikeseaastaga ühte, nagu teevad seda juudiusulised. Nende ajaarvamine algab 622 a. p. Kr. M o h a m m e d i p ö g e n e m i s e g a Mekkast Medina.

Kristlik kalender põlvneb Roomast. Albaanlastelt ülevõetud kalender ei näidanud täpset astronoomilist päikeseaastat ja sellep. tekkis segadus, millele viimaks lõpu tegi kuulus J u l i u s C ä s a r. Kui Cäsar paljude teiste ametite kõrval omale võttis ka Pontifex maximuse, s. o. ülempreestri auameti, siis viis ta kohe astronoomi S o s i g e n e s e kaasabil läbi Rooma kalendri uuenduse. 44. aastal e. Kr. lisas ta aastale juure 67 päeva, saades 355 päeva, mille läbi kalender kokkukõlastati päikeseaastaga, kuigi kevadalgus langes 21. märtsi asemel 24. märtsile. Et senini Rooma kalendri järele oli tarvitusel kuuaasta 355 päevaga, siis lisas Cäsar sellele veel 10 päeva juure, selle läbi, et vahelduvalt ühele kuule määras 30 päeva, teisele 31 ning veebruarile 28, nii et aastal siit peale oli 365 päeva. Et aga ikka veel puudu jäi $\frac{1}{4}$ päeva, siis liitis ta igale 4-le aastale juure ühe päeva, nii tekkis liigaasta 366 päevaga. Liigpäev liideti 23. ja 24. veebruarivahele. See Cäsari poolt maksmapandud kalender kannab J u l i a n u s e kalendri nime.

Vähe aega pärast kalendri uuendamist tapeti Cäsar, ja Rooma preestrid, kellele uuendus ei meeldinud, jätsid aastal küll 365 päevaga, kuid hakkasid liigaastaga talitama oma moodi. Ja 36 aasta pärast olid nad oma usuliseks otstarbeiks juure liitnud 12 päeva, kuna Cäsari uuenduse järele neid vaja oli ainult 9. Selle tagajärjel oli 8 aastat e. Kr. kalendris jälle 3 üleaarust päeva. Sellep. käskis keiser A u g u s t u s järgmise 12-aasta jooksul liigpäev välja jätta, kuni need

kolm päeva tasa said. Et uue kalendri alal peajasjalikult Julius Cäsaril ja keiser Augustusel teened olid, siis nimetati 2 kuud: Quintiles ja Sextilis ümber Juliuse ja Augustuse nimede järele juuliks ja augustiks.

Selle juures oli aga Julianuse kalender säilinud vana Rooma kalendri järele nädalas 8 päevaga. Alles siis kui ristiusk pikkamisi maad võttis Rooma riigis, sai ka nädal 7-päevaliseks. Alguses arvestasid ainult kristlased 7-päevalise nädalaga, kuna selle vastased jäid 8 päeva juure. Alles kui keiser Konstantin Suur (324—337 p. Kr.) ristiusu riigiusuks seadis, pandi ka 7-päevaline nädal maksma terves Rooma riigis.

Sellel on kuuga nii palju ühist, et 4 kuud saadi: noorkuu, poolkuu, täiskuu ja jälle poolkuu, mis umbes ühte langevad 4 nädala 7 päevaga.

Kuigi Julianuse kalender korra tõi ajaarvamisesse, jäi siiski ka seal silmapaari vahele viga, mida alguses tähele ei pandud, mis aga aastasadade jooksul siiski sai märgatavaks. Julianuse kalendri aluseks oli $365\frac{1}{4}$ päeva, kuna troopiline päikese aasta, mis, nagu juba nimetatud, on mõõduandev kalendrile ja täpsemalt on 365 p. 5 t. 48 m. 48 sek., kujunes 11 min. lähemaks. Selleläbi sai Julianuse kalendris 129 aasta jooksul üks üleliigne päev, s. o. iga 129 aasta järele nihkub aasta päeva võrra kevade poole. Kestis aastasadu, enne kui üldiselt hakati arusaama Julianuse pikkamisi kasvavast veast. 12. ja 13. aastasajal juhtisid astronoomid sellele tähelepanu, aga et ühe kirikukoosoleku otsus keelas igasuguse kalendri muutmise, jäi seisukord endiseks. Viimaks 15. aastasajal, kui viga end ikka

enam tunda andis, võtsid kirikuvürstid ise asja käsile. Kardinal Petrus de Alliaco pani Konstanzi kirikukoosolekul kalendri paranduse ette, kuid see lükati tagasi. Ka paavst Leo 10. püüded jäid tagajärjetuks. Kuni viimaks kiriku enese huvi, pühitseda jõuluid talvel ja lihavõtteid kevadel, viis selleni, et Trienti kirikukoosolekul paavst Gregor 13. otse käskis parandada Julianuse kalendri viga. Kellegi Luigi Lilio kava järele muutis Gregor kalendri ja 24. veebr. 1582 andis välja bulla, kus kalendri uuendus lõpulikult oli korraldatud. Tekkis niimoodi Gregorianuse kalender, mis on püsinud siiani.

Kõigepealt oli tarvis maha kustutada üleliigsed 10 päeva, mis olid tekkinud Julianuse kalendri vea tõttu. See sündis nii, et 4. oktoober 1582 loeti kohe 15. oktoobriks. Nimetatud aeg valiti sellepärast, et tol kuul oli vähe kirikupühi. Selle läbi langes kevade algus jälle 21. märtsile. Et aga kõrvaldada Julianuse kalendri viga, kus iga 129 aasta tagant üleliigseks sai üks päev, määrati kindlaks, et iga 3-me üksteisele järgneva aastasaja vaheldusel liitaastad (Julianuse liigaastad) välja langevad, iga 4-s aastasada aga, mis on jagatav neljaga — jääb ikka liitaastaks. Et Gregorianuse kalender ellu viidi 1582. aastal, siis oli 1600 liitaasta, kuna 1700, 1800, 1900, kui neljale mitte jagatavad, jäid lihtsaiks, aasta 2000 on aga jälle liitaasta jne. Kuid ka Gregorianuse kalendris on hoolimata täpsemast ajajaotusest ikkagi iga 400 aasta tagant 2 tundi üleliigsed. See viga on nii väike, et alles 4000 aasta pärast kasvab terveks ja tema kõrvaldamine võib rahulikult jätta 6000 aasta ilmakoosolekute hooleks.

Seltside elust.

Tallinna Kurttummade Selts.

Tallinna Kurttummade Selts, endine Eesti Kurttummade Selts, töötab praegu uue põhikirja alusel, mis registreeriti Kohtu-Siseministeriumis käesoleva aasta aprilli kuul.

Peale põhikirja kättesaamist peeti üldkoosolek uue põhikirja alusel, kus juures valiti juhatus 5 liikmeline.

Uus juhatus on töötanud palju edukamalt ja energilisemalt kui senised, nii et ei ole liigetelt nurinat kuulda juhatusel arvel.

Juhatus peab koosolekuid igal nädalal, viimasel ajal isegi kaks korda nädalas.

Juhatus peab tugevat valvet seltsi liigete suhtes ja püüab nende moraalsel tasapinda tõsta.

Kõlvatud ja seltsi korda ning au rikujad liikmed on seltsist kõrvaldatud ja teisi, kel halb kuulsus, ei võetud liikmeks vastu.

Seltsil on praegu 47 tegev- ja 5 lihtliiget, kokku 52 liiget.

See on suurem arv viimastel aastatel, milleks peale juhatusel koosseisu ka liikmemaksu odavus mõju avaldanud on.

Liikmemaks on 2 krooni, sisseastumise maks 50 senti ja maal elavatel kr. 1,50.

Toetuseraha vaesematele on aasta jooksul üle kr. 70.— antud ja see summa tõuseb aasta lõpuks kr. 100.—.

Laenudeks antud summade kokkuvõtmine on aegaviitev töö, nii et see ära jääb.

Selts on oma raamatukogu suurendanud seega, et korjandusel on saadud uusi raamatuid ja Hariduse-Sotsiaalministeeriumilt paluti toetuseks raamatuid, mis ka täideti. Nimelt jagab Tartus Eesti Kirjanduse Selts igal aastal avalikele raamatukogudele maksuta raamatuid. Tallinna Kurtt. Selts võttis end Hasominis ka avalikkude raamatukogude nimekirja üles ja raamatute saamine on kindel. Praegu ei ole veel raamatuid kätte saadud, kuid Hasomin teatas meile, et Kirjanduse Selts raamatute valiku nimekirja saadab, sellest on Hasomin Tartu teatanud.

Praegu on rahaline korjandus käimas seltsil, kuid see lõpeb 29. detsembril s. a. Senistest sissetulekutest järeldades edeneb korjandus tänavu nõrgemalt kui läinud aastal.

Seltsi juhatus palus Riigi ringhäälingut kurtumme radio maksust vabastada. Palve täideti, nii et luba saavad need kurtummad, kes esitavad ringhäälingule arsti tunnistuse, et nemad vähegi raadiot kuulevad.

Teistel seltsidel seesugust luba paluda ei ole vaja, sest maksust vabastati eelpool täh. tingimustel kurtummad üleriikliselt.

Luba paluja võib vaid oma seltsi juhatuselt arstitunnistusele lisaks soovitusse võtta.

Selts palus ka Tallinna linnavalitsuselt toetust kultuuriliseks tööks, kuid palve pole veel otsustatud, nõuti linnavalitsuse poolt lisaandmeid: 1933. a. rahaline aruanne ja 1934. a. eelarve ning

täpsem loetelu, milleks toetust soovitakse.

Nõutud andmed saatsime juba ära.

Kui toetust saab, siis Tallinna Kurtumade Selts korraldab oma liigetele maksuta kursuseid kõne hääle parandamise ja edasiarendamise mõttes haridusliselt. Õpetajaks on pr. Elsa Nõu, endine Riigi Kurtumade Kooli õpetajanna.

Et seltsi praegune juhatus oma tööd tõsiselt võtab, ning püüab igatepidi asjalikult ja täpselt tegutseda ning tänu sellele, et juhatus oma ülesande kõrgusel seisab, on selts omale riigi ja erasutuste ees autoriteeti juurde võitnud, nii et ametiasutused Tallinna seltsi poole pööravad, kui neil kurtummadega tegemist ehk kurtummadesse puutuvaid andmeid vajavad. Nii pööras alles hiljuti Välisministeerium Hasomini kaudu Tallinna seltsi poole andmete saamiseks kurtummade seltside ja koolide tegevuse, nende arvu ning asutamise aja üle. Teateid palus Brüsseli kurtummade instituut, kes lähemal ajal 100 aastat vanaks saab, ning välja annab kurtummade aastaraamatu juubeli numbri, mille jaoks eelpool nimetatud andmeid vajati.

Lõuna-Eesti Kurtumade Selts.

Selts on endise Tartu Eesti Kurtt. Selts „Sõpruse“ järglane. Arvesse võttes seda, et kogu Lõuna-Eestis laialipillatuna elutsevad üksikud kurtummad, kellel organiseerumine raske, otsustas Tartu Kurtt. Selts oma põhikirja muutes laiendada oma tegevust kogu Lõuna-Eestile. See samm on ka tagajärgi andnud, kuna seltsil on praegu liikmeid Viljandist, Otepääst j. m. Uudsusena võeti põhikirja §, mis võimaldab ka mitte kurtummadel, kellel huvi kurtummade töö ja armastust kurtummade vastu on, olla seltsi toetajateks liigeteks.

Seltsil on praegu 35 liikmekandidaati, kellest vastu on võetud tegevliikmeiks 23 ja toetajaiks liikmeiks 2.

Selts on senini end ülalpidanud omal jõul, kuna toetust on saadud ainult üks kord, seda Tartu Linnavalitsuselt kr. 100.— suuruses. Praegu on käimas korjandus, mis kestab 10. veebruarini 1935. a.

Seltsi juures tegutseb oma Spordiring, mille liikmeiks on pea kõik seltsi

kuuluvad kurtummad, kes igal kesknädalal Ülikooli Võimlas agaralt sportimas käivad. Suveti on spordiringi kasutada Tartu NMKÜ aed, mis viimase poolt tasuta kasutada lubatud.

Eesti Kurtummade Selts Narvas.

Selts on asutatud 21. märtsil 1932. a. Osvald Veges'i, August Reisbergi, Johannes Reimann'i, Klaara Jõesaar'i, Gleb Shukov'i ja Oskar Tõnurist'i poolt, kes ka pääkoosolekul ühel häälel juhatusse valiti, pärast aga juhatuse poolt O. Veges esimeheks, J. Reimann laekuriks jne. Et aga juhatusel seltsi tegevus võõrana paistis, otsustati O. Veges'i soovitusel August Põlts, ehkki mitte kurtumm, juhatusele abiks võtta kui sekretär. Praegu elab meie selts väga hästi ja sõbralikult, praegusesse juhatusse kuuluvad Osvald Veges esimees, Semjon Korsunov abi, August Põlts sekretär, Klaara Jõesaar abi, Johannes Reimann laekahoidja, August Reisberg abi ning varahoidja. Revisjonikomisjoni liikmed Shenni Veges, Gleb Shukov ja Vladimir Stepanov.

Praegune seltsi liigete arv ulatab kõigest 24-le ja ehkki selts veel väike on, alles lapsekingades, kuid sellegipärast

oleme hästi agarad olnud ja veidi raha suutnud koguda korjanduste teel ja teohtudega ning ka Ministeeriumilt abi palunud maja fondi loomiseks ning oleme ka kehvi kurtumme toetanud, mis just meie seltsi eesmärgiks.

Märkmeid Saaremaa kurtummade elust.

Meie, saarlased, oleme tavaliselt ikka teistest järel. Seda on märgata üldises arenemises ja sellel arvamisel oleme meie ise ka. Me kavatseme ja mõtleme kaua, aga meie ei saa olude sunnil sagedasti kõike viia nii ruttu täide. Nii oli ka lugu meie seltsi asutamisega. Juttu oli sellest juba ammu ja vajadus selle järgi õieti suur, aga teoks ei läinud asi enne kui 1933. aasta sügisel. Kuigi tegelikke liikmeid pole just väga palju, me siiski tegutseme. On korraldatud ühiseid koosviibimisi mõnedel tähtpäevadel, või riigipühadel ja korralisi ühingu koosolekuid kord kuus. Suvel muidugi töö tõttu ei saa juttu olla seltsi tegevusest, nii kandub töö kõik sügise ja talvele.

Me taotleme samu sihte, mis teisedki seltsid ja loodame, et need sihid annavad ka soovitud tagajärgi. A. S.

Mida tehakse uueaasta ööl.

Harilikult peetakse matuseid vaikselt, tõsise ilmega näol. Kuid on olemas matused, kus unustatakse tõsidus, unustatakse pühalik matuse vaikus — need on vana aasta matused, mida peetakse rõõmsalt käratsedes. Vaevalt on saanud vana aasta viimased minutid, kui löövad leegitsema paukudes tulevärgid, kõlavad paugud tuleriistust ja kostab lärm ning laul tänavailt. Nõnda ebariistlikult saadetakse vana aasta hingusele, olgu ta hea või kuri, ja võetakse rõõmuhõisega tundmatut uut aastat vastu.

Tundmatu uus aasta, mida tood sa meile? Nõnda küsivad aasta vahetusel paljud ja püüavad uue aasta ööl selle kohta selgust saada.

Paljus kohtis puistatakse vana aasta õhtul ahjupõrand kergelt ühetasaselt tuhaga üle. Hommikul vaadatakse, kas seal mingit jälge näha. On jälgi näha

ja lähevad nad ahjust välja, siis tähendab see, et sel aastal majja uus ilmakoosandik juure tuleb, lähevad nad aga sisse — siis, et keegi majaanikest sureb. Kes aga sureb, seda kahjuks jäljed ei seleta.

Kes just enese kohta soovib teada saada, kas ta aasta üle elab, see läheb vana aasta lõpul, kell 12 öösi, ristteele kuulutama. Kuuleb ta seal kolinat, siis teab ta, et seda sünnitavad puusärgi laudad, mis sel aastal tema puusärgi tegemiseks tarvis lähevad.

Kõige enam levinenud uueaasta kombeist on õnnevalamine. Sula tina valatakse külma vette. Nende kujude järele, mis sula tinast vees tekkinud, püütakse aasta sündmusi ette aimata. Võtab tina puusärgi kuju, tuleb õnnevalajal sel aastal surm, — pärja kuju meheleminekut jne.

Kõige rohkem võimalusi pakub uue-

aasta öö noorile. Soovib noor meheleminemise-ealine neiu teada saada, kas ta sel aastal mehele saab ehk mitte, selleks viskab ta uueaasta öösel kinga üle pea, istudes põrandale, selg ukse poole, kuna mõlemate kätega kinganinast kinni võtab. Kukulub king põrandale ninaga ukse poole, saab ta sel aastal mehele, on konts ukse poole, peab veel ootama.

Maal, kus palju meheleminemise-ealisi neiusid majas, tarvitatakse veel teist abinõu. Iga neiu puistab odra või kaeraterade hunniku põrandale. Siis tuuakse kukk tuppa ja lastakse lahti. Kelle hunniku juures kukk sööma hakkab, sellele tuleb kosilane. Juhtub aga kukk tujukas olema, siis ei peata ta ühegi terahunniku juures, vaid läheb neist tähelepanematult mööda. Ka kosilane on siis sel aastal uhke ja sõidab mööda.

Noormees, kes näha tahab, missugune ta tulevane on, peab juba rõhkem kaalule panema. Vana aasta õhtul enne magama minemist peab ta seitse silku tagurpidi (saba ees) ära sööma ja püksid pea alla panema. Kes talle nüüd unes juua annab, see on ta tulevane.

Kel enam püsivust, see püüab oma tulevast vee pealt vaadata. Selleks täidab ta klaasi veega ja jääb vee peale vahtima. Kelle nägu vee peale nähtavale ilmub, on tulevane.

Samasuguseks abinõuks tulevase teadasaamiseks on uueaasta ööl peeglist vaatamine. Võetakse väikene, kahekroonise suurune ümmargune peeglikene ja asetatakse see mustale kalevile ning jäädakse selle peale liigutamata vahtima. Kogu aeg mõeldakse ainult sellele, kes on tulevane. Umbes veerandtunnilise üksikilmi vahtimise järele ilmub peeglisse tulevase pilt.

Saaremaal on tulevase teadasaamiseks huvitav komme, mis aravereliselt suurt jõupingutust nõuab. Isik, kes oma tulevast näha soovib, süütab üksikus kambris küünlatule põlema ja asetab selle lauale. Küünla kõrvale asetab mingi näputöö või lugemise pala. Ise lahkub katsetegija kambrist ja asub pimedasse ettekotta, et siit läbi ukseprao või võtmeaugu kambrisse vaadata. Tulevane peab nüüd vaimuna valgustatud kambri ilmuma ja siin ettepanud näputööd tegema või raamatut lugema. Vaataja tunneb, nagu kistaks teda seljatagant, kuna iseäralised tasased loomahääled seljataga

tekivad. Asi on seda hüllem, et vaatlust peab toimetama ükski, kaaslaste juuresolekuta, muidu ei tule katsest midagi välja.

Ennemalt oli uueaasta öösel ka ärategemine või nõidumine moodis, kuid nüüd on see peaaegu ununenud. Tahtis neiu kedagi noortmeest omale teiseks pooleks, mis muidu kuidagi ei õnnestunud, siis, et teda oma järele jooksma panna, pidi neiu nooremehe magamise ajal tema peast kolm karva nõnda välja tõmbama, et magaja seda ei märkaks. Õnnestus see, siis võis neiu kindel olla, et noormees ei öösel ega päeval temast enam lahkuda ei taha. Samasugusel teel võis ka noormees muidu võitmatu neiu enese järele jooksma panna.

Iseäralised on kombed Saaremaal. Tulevase vaatamist vaadeldime juba. Nüüd vaatame veel lähemalt, kuidas eeloleva aasta sündmusi ettearvata püütakse.

Uus aasta võetakse vastu teatava müstikaga. Vana aasta õhtul on terve pere vaikselt kodus. Käiakse vähe ja räägitakse ainult mõni sõna kõige tarvilisemaist asjust. Kõige liikuvam on siiski perenaine, kes hädatarvilisi toimetusi toimetab. Tuba on lämmastavalt palav, sest täna köeti suurt reheahju ning pliit ei saanud ka tervel päeval rahu — alati keedeti, kas liha või vorsti, kala või kartulit — igasugu pühademona.

Umbes kell 4 koguneb terve perekond rehetuppa, mis ühtlasi elutoaks ja köögiks. Kõik on vaiksed. Ilmub perenaine luuaga ja hakkab tuba pühkima, kuid mitte nii, nagu harilikult, kolde eest, vaid rehala ükselt alates — otse vastupidiselt harilikule pühkimisele. Pühkimine lõpeb kolde ees, kuhu pühkmed hunnikusse jäävad. Nüüd ilmub peremees tühja jahuvakaga ja kääneb selle pühkmehunniku üle kummuli, siis seab pahema kõrva vaka põhjale ja kuulatab. Silmapilk on ülitõsine, keegi ei ütle sõnakest ega astu sammukest — kõik kuulavad hinge pidades. On peremees oma kuulamise lõpetanud, astub perenaine ette ja kuulatab omakord, kõrva vaka põhjale surudes. Perenaise järele võib igaüks kuulatada, kes tahab. Kuulamas käivad enamasti kõik, olgu teenija või perelaps, ainult mõned araverelised jäävad ära; puutub ju asi vaimudesse, kes kuulajale tulevikku teada annavad. On kuulaja kõrva vakapõhjale asetanud, kuu-

leb ta vaka all iseäralisi hääli, mida ümberolijad ei kuule. Hääle iseloomu järelle ennustatakse tähtsamaid sündmusi kuulaja elus järgneval aastal. Kes midagi ei kuule, sel pole ka midagi iseäralikku uuel aastal oodata. Kui enam kuu-

latasoovijaid ei leidu, tõstab peremees vaka pühalikult pühkmetelt ja paneb selle pühkmehunniku kõrvale, perenaine pühib pühkmed vakka ja puistab nad ahju, kus nad kohe ärapõletatakse.

Nii usub rahvas.

J. H.

Tõtt ja nalja.

Ärge küsige palgalisa.

Pangadirektor K. on kardetud arvutuskunstnik ja ta ei anna heameelega raha välja. Kui tema ametnikud nõuavad palgakõrgendust, siis saadab ta neile järgmise sedeli:

Aastas on	360 päeva
Teie töötate ainult 8 tundi päevas, see teeb $\frac{1}{3}$ aastat	122 päeva
Mahaarvatud veel pühapäev	52 „
	Jääb 69 päeva
Laup. pärastlõunad on vabad	26 „
	Jääb 43 päeva
Tunniline lõunavaheaeg teeb	13 „
	Jääb 30 päeva
Iga aasta 2 näd. puhkust	14 „
	Jääb 16 päeva
Siis veel riigipühad, kokku	12 „
	Jääb 4 päeva
Neli päeva olete teie haige ehk muidu ei ilmu teenistusse	4 „
	Jääb 0.

Ja teie tahate veel palgakõrgendust, mu härrad? Ei, sellest ei maksa rääkida!

Tuuline haigus.

Talumees on haige. Arst ei saa esialgul kindlaks teha, mis haigel viga, sest puudub kraadiklaas. Arst saadab perenaise linna, et see tooks termomeetri ja käseb selle siis haigele kaenla alla panna ning hommikul temale ütlema tulla, kuidas lood on.

Perenaine läheb linna, kuid unustab arsti öeldud nime ja toob baromeetri.

Hommikul küsib arst: „Noh, kuidas haigega on?“

„Halvasti, tohtri härra,“ vastab naine, „see, mis ma linnast tõin ja kaenla alla panin, näitab „tuuline ja vihmane!““

Sugulased.

„Teie valetasite mulle, armas sõber. Eile ütlesite, et Teie Juhan Karuga kaugelt sugulane olete, täna aga kuulsin, et olete tema vend!“

„No-jah, vend küll, kuid selle peale vaatamata oleme kaugelt sugulased. Meid on nimelt 11 õde-venda, tema on kõige vanem ja mina olen kõige noorem!“

Ravimine.

Ants Jalakas joob natuke. Siis piinasid sugulased teda niikaua, kuni ta otsustas minna ravilasse, kus pidi võõrutatama joomisest.

„Palju te joote päevas?“ küsis asutise arst.

Ants joob harilikult 5 „asunikku“ päevas, ütles aga ettevaatuse tõttu: kümme.

Seepeale anti talle nädal aega kaheksa pudelit, siis seitse, siis kuus.

Kui ta jälle viie juure jõudis, oma vana normi juure, lasti ta paranenuna välja.

Ettevaatlik.

Merel möllab torm ja aurik õõtsub raskelt. Üks reisija läheb oma sõbra kajutisse ja leiab, et see on pannud selga oma naise riided.

„Miks kannad sa oma naise kleiti?“

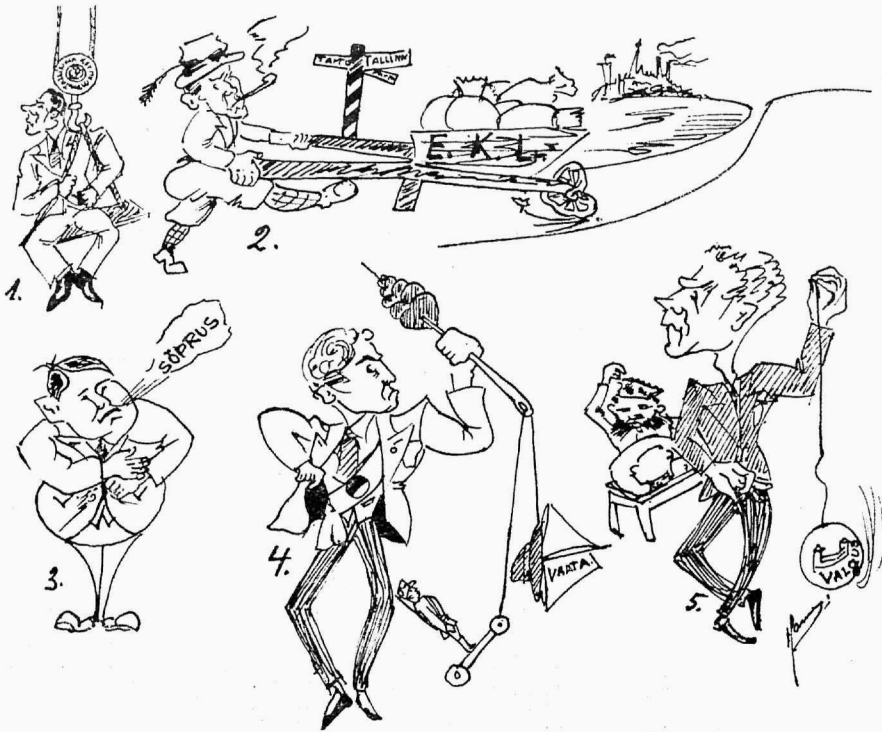
„Väga lihtsal põhjusel — kui laev hakkab vajuma, antakse käsk: „Naised ja lapsed kõige enne!““

Gaasipliit.

Teenijanna Minna on maalt hiljuti linna tulnud ja igas suhtes kangesti süütu. Hiljuti ütles ta pereprouale säravil silmil:

„Ah, armuline proua, küll see gaasipliit on ikka hea asi. Möödunud nädalal tegin tule alla ja ikka veel pole see kustunud.“

Kurttumade seltside tegevus.

1. Tallinn, kellel muret valmistab kuulmine.
2. Eesti Kurttumade liit.
3. Tartu ehk Sõprus.
4. Pärnu ehk Vaata!
5. Narva, kust tahab valgus koita.

Peamurdmist pühadeks.

1. Ristsõnad.

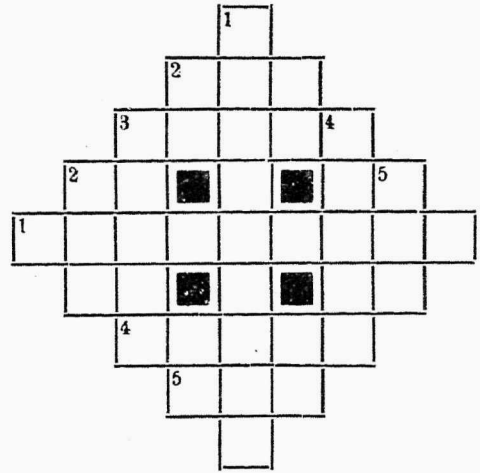
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
14					15				16			
			17					18	19			20
21			22				23	24			25	26
				27	28			29		30		
31		32				33			34	35		36
		37				38			39		40	
41					42					43		

Põikread: 1. Taim. 9. Aialill. 12. Kaardimäng. 14. Riik Euroopas. 15. Idamaine valitseja. 16. Isik, kes hoolitseb aia ilu eest. 17. Vana-aja veesõiduk. 18. Grammatiline kääne. 21. Riide liik. 23. L. Koidula luuletus. 25. Kaasaanne. 27. Taime osa. 29. Eesti kirjanik-poliitik. 31. Suvituskohut Keila lähedal. 33. Vanade eestlaste püham paik. 34. Eesti kirjanik, †. 36. Kuulub taluhoonete hulka. 37. Spordiese. 38. Vahariie. 39. Saaremaa lähedal hukkunud Vene sõjalaev. 41. Naissoost sugulane. 42. Tõsteabinõu. 43. Signaliseerimise abinõu kaitseväs.

Püstrread: 2. Kevadkuu. 3. Auto tähtsam osa. 4. Naisnimi. 5. Kõrgustik L.-Eestis. 6. Kaelaeh. 7. Maailma jagu. 8. Kaitseb sademete eest. 9. Laeva kinnitamise ese. 10. Püssi osa. 11. Järjest levinev pallimäng. 12. Kinnituse riides. 13. Soome kirjanik, †. 19. Peakate. 20. Veelind. 21. Põllutööriist. 22. Jaam Viljandi-Mõisaküla liinil. 24. Ajamõõt. 26. Riik Taga-Indias. 28. Venelaste kalatoit. 30. Kurikalduvustega isik. 32. Kii-dulaul. 35. Koht. 36. Tee lahti. 40. Alumiumi keemiline märk.

3. Kolmteist jagades pooleks saab kaheksa. Kuidas on see võimalik?

2. Teemant-mõistatus.

Põik- ja püstridades peame saama samatähenduslised sõnad: 1. Mure. 2. Näoosa. 3. Riik Euroopas. 4. Algosa. 5. Ava.

Lahendused ilmuvad järgmises nr-is.

Saatesõnaks.

Aastaid tagasi ilmus kurtummadel ajakiri „Kurtummade Hääl“, milline aga pea oma ilmumise katkestas. Vahepealsed aastad on kurvad olnud, kuna on puudunud nagu ühendav lüli kurtummade vahel. Seda puudust katsub nüüd ajutiselt kuni Kurtummade Seltside Liidu teokssaamiseni ja Liidu oma ajakirja ilmumiseni täita „Kurtummade Sõber“, millise esimese nr. meie nüüd kurtummade ja nende sõprade kätte saadame. Mitmesugustel põhjustel, peasjalikult aga hinna pärast pidime ajakirja suurust

kärpima, et teda kõigile kättesaadavaks teha. Täname siinkohal südamest kõiki, kes meid meie ettevõttes toetanud on. Usume, et teie seda ka tulevikus edasitegema saate. Kaastöö ja teated palume saata iga kuu 15. päevaks toimetusse, Tartus, Vallikraavi 19. Seltside juhatusi palume aga kõikipidi meid toetada käesoleva ajakirja levitamisel.

Selleks jõudu tööle!

Ühenduses on jõud!

Ajakirja toimetus.

Saaremaa Eesti Kurttumade Selts
soovib oma kaasühingutele ilusa-
maid jõule ja tegevusrikast, asja-
likku ja edurikast uut aastat.

Lõuna-Eesti Kurttumade Selts
„Sõprus“ soovib käesoleva ajakirjaga
kõigile kurttumadele
õnnistusrikast uut aastat.